

ORÍGENS I HISTÒRIA DEL MOVIMENT HOMOSEXUAL ALS PAÏSOS CATALANS

Armand de Fluvià

Armand de Fluvià i Escorca, va néixer a Barcelona, el 17 d'octubre de 1931, en el si d'una família il·lustrada de músics i escriptors. Llicenciat en Dret, diplomad en Genealogia, Heràldica i Nobiliària, membre de l'Institut Internacional de Genealogia i Heràldica i de la Societat Catalana d'Estudis Històrics, filial de l'IEC, entre moltes altres entitats acadèmiques nacionals i estrangeres, ha rebut diverses distincions pel seu treball especialitzat. Fundador i president de la Societat Catalana de Genealogia, Heràldica, Sigil·lografia i Vexil·lologia, assessor d'Heràldica i Genealogia de Catalunya, de l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona i de l'Arxiu Nacional de Catalunya. Promotor de l'Institut d'Estudis Nobiliaris Catalans, la Generalitat li va concedir la Creu de Sant Jordi per la seva tasca en el camp de la Genealogia i l'Heràldica i per haver iniciat el Moviment Gai, i l'Ajuntament de Barcelona la Medalla d'Honor pels mateixos motius el 2008, any en què fundà la Institució Catalana de Genealogia i Heràldica. Iniciador del Moviment Gai a Catalunya i a l'estat espanyol, el 1978 als programes de televisió "De bat a bat" i "Vostè pregunta" va ésser la primera persona a manifestar públicament la seva condició d'homosexual. Fundador del FAGC i de l'Institut Lambda, va impulsar i donar nom al Front d'Alliberament Homosexual del País Valencià i al Front d'Alliberament Gai de les Illes i, per primer cop a la història, féu una conferència sobre homosexualitat al Consell de les Valls, a Andorra. Autor d' "El Moviment Gai a la clandestinitat del franquisme (1970-1975)" i "S:ID:A: ¿Maldición bíblica o arma letal?", amb Alberto Cardín, així com de nombrosos articles i conferències sobre temàtica homosexual. Políticament evolucionà del monarquisme liberal fins a l'independentisme d'esquerres.

ORÍGENS I HISTÒRIA DEL MOVIMENT HOMOSEXUAL ALS PAÏSOS CATALANS

Armand de Fluvià

39

Antecedents

Un etòleg especialitzat en l'estudi dels primats ha afirmat que *“L’homosexualitat és un fenomen cultural adquirit per l’home, de la conquesta d’una forma nova, alternativa, de sexualitat, i, per tant, lluny de ser una patologia, penso que es tracta d’un enriquiment que ha estat possible gràcies a això tan fonamental que distingeix l’home de la resta dels animals: la cultura”*¹. Tanmateix, sembla que hi ha casos de conductes homosexuals en gairebé tots els mamífers i en alguns altres animals. Per tant, podem dir que l’homosexualitat és una conducta del tot natural, no contradiu la natura. Penso que, en certa manera, podríem dir que l’homosexualitat deslliga una part dels humans de la biologia que els aboca a copular amb l’altre sexe.

¹ Jordi Sabaté i Pi. “Panorama”, gener 1994.

El desig és universal entre els humans, que naixem sexuals, no heterosexuais o homosexuals. Naixem amb la capacitat de poder respondre positivament davant un estímul eròtic o sexual vingui de la pròpia persona (resposta autosexual), d'una del mateix sexe (resposta homosexual) o d'una del sexe oposat (resposta heterosexual). La nostra cultura judeo-cristiana o occidental és, per motius principalment religiosos, sexofòbica. El sexe ha estat vist com una cosa en certa manera perillosa i que només pot dirigir-se cap a la reproducció i la funció de la sexualitat cal que sigui reproductora. Sortosament, avui dia ja s'han separat sexualitat i reproducció, almenys en el món ideològicament més avançat.

Encara hi ha però, en l'àmbit de la sexualitat, una ideologia dominant els elements característics de la qual són el sexisme el masclisme i l'heterosexisme. És sexista, perquè divideix els éssers humans segons el seu sexe biològic en homes i dones i adscriu a cadascun uns papers o patrons socials i sexuals oposats, que són els originadors del sexisme. El segon element –el masclisme– és una conseqüència del primer: feta aquella distribució de papers, els atribuïts a l'home són superiors als atribuïts a la dona. El tercer element consisteix a que tot allò que no sigui una conducta heterosexual es considerat anormal, antinatural i, per tant, és situat al marge, queda marginat de la societat. Aquesta ideologia dominant té uns aparells per transmetre-la: la família tradicional, patriarcal i monògama, cèl·lula de la formació social; l'escola, l'església, l'exèrcit i els mitjans de comunicació, que han anat perpetuant una generalitzada homofòbia.

Des de l'Edicte de Milà (317), de l'emperador romà, Constantí I, l'església cristiana emparada pel poder civil, deixà d'ésser perseguida i començà la seva repressió i persecució del paganisme, i la seva influència al costat del poder anar augmentant il·limitadament. A l'edat mitjana tota Europa era cristiana i tot allò que era delictiu també era un pecat i el que era pecat també era un delictiu. L'Església interpretà l'episodi bíblic de Sodoma com un fet de caràcter sexual, homosexual. És aleshores quan neixen els termes "sodomia" i "sodomític" per castigar el gaudi sexual obtingut per la via posterior (sigui amb persones del mateix sexe, de l'altre sexe, o amb animals). L'Estat dominava els cossos i l'Església les ments i amb la poderosa arma de l'excomunió i, més tard de la institució de la Inquisició, assolí un enorme poder, fins i tot, moltes vegades pel damunt del civil.

A partir de la Revolució Francesa les coses començaren a canviar i en el Codi Penal de Napoleó ja foren excloses matèries de caràcter religioso-moral i tot el que fes tuf d'església. A partir d'aleshores, els senyors de la sotana negra foren substituïts pels de la bata blanca, que iniciaren tot un reguitzell de teories (morfològiques, endocrines, genètiques, neurològiques, etc) i és quan comença la psicologització i la psiquiatrització de la conducta

homosexual per tal d'explicar el que era considerat com una desviació o aberració de la norma heterosexual. És en aquesta època quan neixen les identitats, les maneres de ser. Abans es punien unes activitats o conductes sexuals; després unes maneres de ser, de sentir-se. És el 1886 quan l'escriptor i patriota hongarès d'origen austríac, Karl Maria Kertbeny (en realitat es cognominava Benkert), va inventar la paraula "homosexualitat" per definir una manera de ser. Cal tenir en compte que hem d'esperar al 1990 per tal que la

Organització Mundial de la Salut (OMS) exclogui l'homosexualitat de la "Classificació Estadística Internacional de Malalties i altres Problemes de Salut" publicat al DSM-III-R ("Manual Diagnòstic i Estadístic dels Transtorns Mentals").

Com he dit més amunt, les primeres disposicions legals contra la conducta homosexual apareixen poc després de l'Edicte de Milà, però l'Església cristiana ja ho havia iniciat poc abans, així el concili d'Elvira (Iliberis), entre el 300 i el 324, al seu cànon 71, excomunica les pràctiques homosexuals privant de la comunió els que les practiquen, encara que estiguin en perill de mort, i el d'Ancire (actual Ankara), del 314, se'ls exclou de rebre els sagraments. La primera llei de caràcter secular va ser dictada, el 342, pels emperadors Constantí II i Constant I, castigant aquelles pràctiques amb greus penes. Valentinià II, el 390, va modificar la *Lex Julia*, d'August, contra els adúlter, i va castigar aquelles pràctiques amb la cremació en viu. Teodosi II, al seu Codi (435/38) va ordenar que els convictes d'aquelles pràctiques fossin cremats en públic, i Justinià I, atiat pels bisbes, va confirmar les anteriors disposicions en la Novel·la 77 (538) i en la 144 (544) en el seu famós Codi i en les Institucions, per tal de salvar l'Imperi –així ho creia-

d'un destí similar al de Sodoma.

42

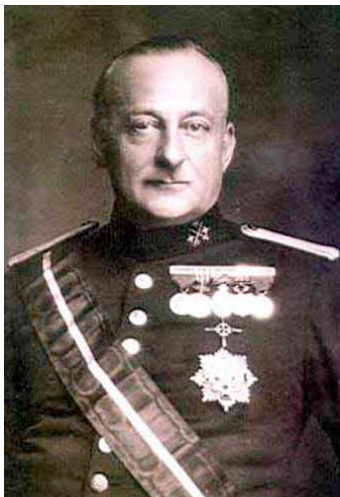
A la Hispània visigòtica, Alaric II (506) va manar que els condemnats per tals pràctiques sodomítiques també fossin cremats a la foguera i la *Lex Visigothorum* o *Liber Judiciorum* (642/649), una llei del rei Ègica, manava castrar-los i que, seguidament, fossin lliurats als bisbes per tal que els empresonessin o fessin penitència, i si fossin casats el vincle matrimonial quedava dissolt. El rei Recesvint, disposà que tot home, llec o eclesiàstic, que fos condemnat pel pecat sodomític, fos castrat i excomunicat, i al Concili de Toledo (693) hom condemnà els eclesiàstics sodomítics a la degradació i els llecs amb l'excomunió, de decalvació, la castració i el desterrament perpetu, després de rebre 100 assots a l'esquena.

Catalunya

Al que avui és el Principat de Catalunya, des del període comtal es va aplicar el *Liber Judiciorum* fins el 1252, quan va començar a regir el dret comú, amb una gran influència del dret romà. Les "Ordinacions" de l'Orde Hospitaler, de 1204 disposaven que els sodomites fossin expulsats de l'ordre "sense misericòrdia". Els "*Costums de Tortosa*" (s. XIII) estableixen

que els enxampats en pràctiques sodomítiques podien ésser detinguts per qualsevol persona, no podien fer testament i se'ls tallava el coll. Les “Constitucions i altres drets de Catalunya” inclouen una pragmàtica de Felip I, a les corts de Montsó, del 1585, sobre els procediments de la Inquisició, per tal que els inquisidors del Sant Ofici tinguessin competència per jutjar els delictes de sodomia, conjuntament amb els jutges ordinaris, que les sentències fossin executades per la jurisdicció civil i els condemnats fossin cremats a la foguera i no enviats a galeres, com fins aleshores havia fet la Inquisició, perquè hom considerava que allò era un càstig molt lleu. Als Països Catalans els dos processos per sodomia més importants van ésser, el 1311, el del comte d'Empúries, Ponç V, i el de Pere Lluís Galceran de Borja i de Castre-Pinós, marquès de Navarrés i darrer mestre de l'orde de Montesa, germà consanguini de sant Francesc de Borja, el 1572.

Amb la promulgació del primer Codi Penal de l'Estat espanyol, el 1822, molt influenciat pel Codi Penal francès del 1810, va desaparèixer tota referència a la sodomia o a les pràctiques sexuals entre homes, a excepció dels codis militars de l'Exèrcit i la Marina, refosos després en un de sol. Aquesta actitud es va mantenir en les reformes posteriors del Codi Penal de 1848, 1850 i 1870. Tanmateix, en la reforma del 1928, en plena dictadura

del general Primo de Rivera, va reaparèixer com a delicte la *comisión de actos contrarios al pudor con personas del mismo sexo*, i en el delicte d'abusos deshonestos s'estableix una pena de presó més greu (el doble) si es feia amb persones del mateix sexe. En proclamar-se la II República, el Codi Penal va tornar a ésser reformat, el 1932, i aquestes figures delictives i aquestes discriminacions van ésser suprimides, cosa que es mantingué en les reformes de 1944 i 1963. La conducta homosexual, però, es castigava per l'article 431 del Codi Penal, que deia, *el que de cualquier modo ofendiere el pudor o las buenas costumbres con hechos de grave escándalo o trascendencia incurrirá....*, perquè els jutges i magistrats consideraven que qualsevol acte d'homosexualitat ja constituïa, per si mateix, un escàndol públic. Aquest delicte va desaparèixer del Codi el 1988.

També, el Codi de Justícia Militar, de 1945, castigava amb les penes de sis mesos i un dia a sis anys de presó militar i la separació del servei, entre els *delitos contra el honor militar, al militar que cometa actos deshonestos con individuos del mismo sexo*. Aquest delictes va desaparèixer en la reforma del 1986. L'anomenada “Doctrina de la Defensa Social”, molt acceptada en els països de règims totalitaris, afirma que existeixen conductes que sense estar tipificades com a delictes, tanmateix denoten una perillositat per a la societat i es poden considerar predelictives. Per emparar la societat d'aquest perill i corregir els individus que les realitzessin, l'Estat espanyol, el 1933, va promulgar la “Llei de Taüls i Malfactors”, que va ésser modificada pel règim franquista el 1954, en el sentit d'incloure-hi que els homosexuals, podrien ésser declarats en estat perillós i sotmesos a mesures de seguretat. El 1970, aquesta llei fou suprimida i substituïda per la famosa *Ley de Peligrosidad y Rehabilitación Social*, que va imposar una sèrie d'absurdes “mesures de seguretat” per a la “rehabilitació” dels homosexuals, o sigui, per curar-los, per fer-los heterosexuels, “normals”. A tal efecte es van crear uns tribunals especials, amb uns jutges especials.

Les mesures de seguretat, per reformar els homosexuals i per a llur compliment successiu, foren dues: 1^a) Internament (de 6 mesos a 5 anys) en un establiment de reeducació. Se'n van crear dos, un Huelva i l'altre a Badajoz. Un per als homosexuals de naixement o passius i l'altre per als

que ho eren per vici o actius. Així ho entenien la psiquiatria franquista, gràcies als estudis del valencià Dr. Juan José López Ibor, principalment; 2^a) Prohibició (també de 6 mesos a 5 anys) de residir en el lloc o territori que decideixi el jutge o de visitar certs llocs o

establiments públics, i estar sotmès a la vigilància de delegats. I com es convertien en “normals” els homosexuals tancats en aquells establiments?. Doncs molt senzill: mitjançant teràpies aversives (descàrregues elèctriques,

vomitius, etc), el treball manual (com als camps de concentració nazis, on a l'entrada sempre hi havia un gran cartell que deia “*El treball us fa lliures*”), a base de fer parquet, cordes o sogues per a la Marina i pilotes de futbol. Increïble!. Gràcies a les pressions i manifestacions del Moviment Gai, els homosexuals en van ésser exclosos per Llei de 26 de desembre de 1978, publicada al BOE del 11 de gener de 1979.

La importància que el tema de l'homosexualitat tenia per al règim franquista queda manifestada també en les Memòries anuals de la fiscalia del Tribunal Suprem, principalment en el període que ocupava aquest càrrec un altre valencià, Fernando Herrero Tejedor. En la del 1970, per exemple, deia el fiscal *también como anunciábamos en Memorias anteriores, continua en línea ascendente el homosexualismo ¿Hasta dónde va a llegar esto?[...] el problema es grave; el uso de drogas, la libertad sexual, que, como proclama y bandera, esgrime hoy la juventud [...] las relaciones prematrimoniales; el bisexualismo híbrido marcusiano[sic]; la filosofía existencial; la haraganería y el cinismo en definitiva, han conducido a esta nueva juventud, de una fase extrema de contención sexual a la plena expansión sin limitaciones ni frenos morales. Consecuencia de ello, el cansancio, el hastío, el nihilismo sexual y, por contrapunto, la inversión sexual, como novedad primero, y como vicio después.*

45

Insisteix el fiscal Herrero Tejedor, en la *Memoria* del 1972: *El homosexualismo es, también, un manifestación de conductas delictivas o peligrosas [...] señalamos su constante aumento, su relación frecuente con el problema de las drogas y las campañas, también frecuentes, para justificar el fenómeno, no solo desde el punto de vista médico, sino desde el punto de vista de la moral social, lo que se inserta en la peligrosa línea de erosión constante de las costumbres y valores, que nuestra sociedad está experimentando.* En la *Memoria* del 1974, el fiscal s'aventura a marcar les causes que condueixen a una conducta tan perillosa socialment i tan nefasta per a la salvació eterna [...], *no se trata de un brote de delincuencia, sino que la homosexualidad es*

algo endémico que, si una acción enérgica por vía de represión, ejercitada por esta Fiscalía, había hecho retroceder a unos límites discretos en cuanto a su extensión y a su exterioridad, desde hace unos tres años, una serie de circunstancias, a las que somos ajenos, han hecho adquirir una virulencia y una difusión escandalosa. Si, la homosexualidad masculina – la femenina existe también, pero es más difícil de detectar- constituye una auténtica plaga, que reviste un carácter peligrosísimo. Evidentemente, la sodomía, bien por inclinación –los menos de los casos-, bien por vicio, provoca la repulsa, pero practicada entre mayores y dentro de la intimidad acampa extramuros del Derecho Penal; será una grave desviación o aberración sexual, más pertenece al ámbito del pecado...El discurs moralitzador del fiscal és molt més llarg i per a ell, el jovent d'aquella època està corrompido y acanallado.

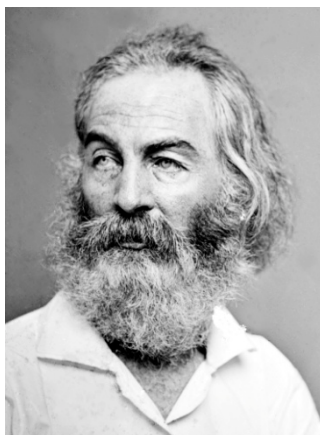
Per acabar i veure una mica la mentalitat d'aquella època en relació a l'homosexualitat, a la *Memoria* del 1975, mesos abans de la mort del dictador, deia el fiscal *prescindiendo de los casos excepcionales de hermafroditismo, en su doble vertiente de hermafroditismo verdadero y del llamado "síndrome de feminización testicular", los supuestos más frecuentes que se dan son: primero, la homosexualidad entre adultos, reciprocamente consentida, es decir, lo que se llama "pareja homosexual"; segundol, la homosexualidad con niños, que evidencia una grave peligrosidad social, sobre todo por lo que tiene de intromisión en la esfera de la libertad sexual ajena y por el riesgo que para una adecuada identificación sexual de los niños afectados puedan tales actos tener; tercero, la homosexualidad femenina, que los exámenes médicos legales efectuados en determinados expedientes han comprobado guarda conexión con ciertos aspectos de frigidez femenina; cuarto, homosexualidad de hombres casados, con las consecuencias tan graves para la vida familiar y social derivadas de la bisexualidad; quinto, la "pandilla homosexual", con sus dos típicas manifestaciones de agrupación colectiva de homosexuales, en expresión de ruptura con la norma social y su protesta frente a lo que ellos entienden como una injusticia social que les afecta; y la pandilla homosexual de delincuentes que mantienen relaciones sexuales entre ellos e incluso con ciertos rasgos de jerarquía sexual; y sexto, la homosexualidad lucrativa, que guarda conexión con la prostitución masculina...*

Com hom pot veure, el tema de l'homosexualitat preocupava molt al règim del dictador i en aquella època, ésser homosexual era viure en una constant agonia de por, de mala consciència, d'auto-odi, d'intranquil·litat i d'angoixa insuperable, que moltes vegades portava al suïcidi. Un homosexual, a més d'ésser un perillós social per a l'Estat i un corruptor de menors per definició, era un malat mental afectat d'una aberració sexual i d'una desviació de l' "instint" per a la ciència, el pitjor dels pecadors, afectat d'un pecat contranatura que clama el cel, per a l'església, i l'escòria més rebutjada de la societat, per la majoria de la gent, fins a tal punt que hi havia mares que deien que preferien un fill mongòlic i criminal o assassí, que un fill marieta o un doneta, que havia abdicat de la seva condició de mascle.

Reacció

Establerta la identitat homosexual i amb una presa de consciència assumida com a tal per part de molts homosexuals –homes i dones- es van començar a produir una sèrie de reaccions en relació a aquelles teories "científiques" que intentaven explicar el "fenòmen" de l'homosexualitat, i també com a reacció en front de les disposicions penals d'alguns països que tipificaven aquella conducta. Com a conseqüència, va néixer el discurs homosexual, emès pels propis interessats, des d'un punt de vista general o comú (Kertbeny), literari (Walt Whitman, Oscar Wilde, John Addington Symonds, Margaret Sanger, etc), científic (Magnus Hirschfeld, Karl Heinrich Ulrichs) i també polític (Edward Carpenter).

47

Walt Whitman

Oscar Wilde

Margaret Sanger

Tres han estat les fases d'un moviment per l'alliberament gai. La primera, fase uranista, perquè denominava els homosexuals, uranistes, va començar a Alemanya, el 1897, amb la Creació del "Comitè Científic i Humanitari" per Magnus Hirschfeld. Un dels seus primers objectius era l'abolició de l'article 175 del Codi Penal alemany (cosa que no fou aconseguida fins el 1969) i interessar els propis homosexuals en la lluita a favor de llurs drets. Posteriorment, ja en els anys 20, van aparèixer dues organitzacions més, la "Associació d'Amistat Alemanya" i la "Comunitat dels Especials". La influència del moviment alemany s'estengué a Àustria, Suïssa, el Regne Unit, els Països Baixos, a França, Estats Units, etc. (a l'Estat espanyol, res).

Amb l'adveniment de Hitler les coses van canviar. El 1933 un considerable grup de joves hitlerians van entrar a la seu del Comitè Científic i davant la seva seu van organitzar una gran foguera i van cremar tota la biblioteca i la documentació. Magnus Hirschfeld va haver d'exiliar-se a Niça. Entre 1933 i 1935 el moviment fou exterminat i un gran nombre d'homosexuals foren enviats als camps d'extermini nazis. Tanmateix, després del nazisme va

sorgir una segona fase del moviment homosexual, denominada "fase homòfila", mes aviat reformista i conservadora, configurada per diversos grups i publicacions com el *Club Littéraire et Scientifique des Pays Latins (CLESPALA)*, amb la seva revista *Arcadie*, a França, *Der Kreis*, a Suïssa, el *Cultur en*

Ontspannings Centrum, als Països Baixos, la *International Homosexual World Organisation*, a Dinamarca, i als Estats Units, malgrat les pressions

del mccarthisme i del FBI van existir la *Mattachine Society*, amb la revista *One*, i les *Daughters of Bilitis*.

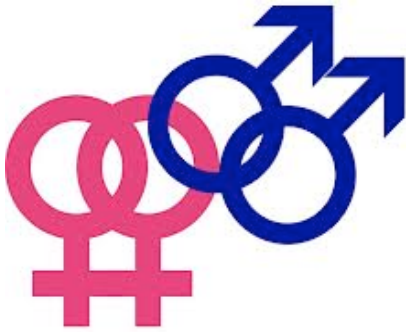
La tercera fase (fase gai), revolucionària, del moviment, anomenat Moviment Gai, com hom pot veure, no sorgí del no res. S'inicià al *Village* de Nova York arran d'una batuda de la policia a un bar gai anomenat *Stonewall Inn*, el 28 de juny de 1969. Es el dia que els gais, homes i dones, de tot el món, celebren l'anomenat

Gay Pride Day (Dia de l'Orgull Gai). Aquesta revolta s'estengué ràpidament al Canadà, Puerto Rico, Regne Unit, Austràlia, i per tota l'Europa Occidental, passant, poc més tard a la resta de països del món occidental i, finalment a Àsia i Àfrica.

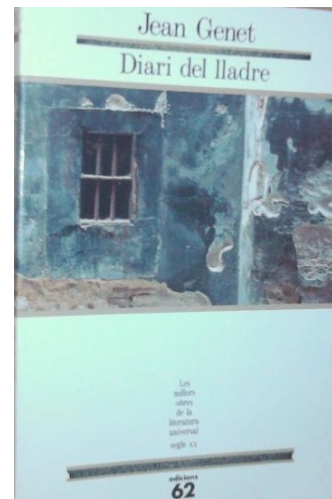
Stonewall Inn, a Nova York

EL MOVIMENT GAI ALS PAÏSOS CATALANS

Que jo sàpiga, abans del 1970, no hi va haver, als Països Catalans cap manifestació pública o grup organitzat interessat en l'alliberament dels homes i dones homosexuals i en lluitar contra l'homofòbia. També desconec la influència al nostre país del "Comité Científic i Humanitari", si és que n'hi va haver. La sola cosa que he pogut trobar és la comprovació del relat de Jean Genet al seu llibre *Diario del ladrón* (Planeta, Barcelona, 1976), quan feia

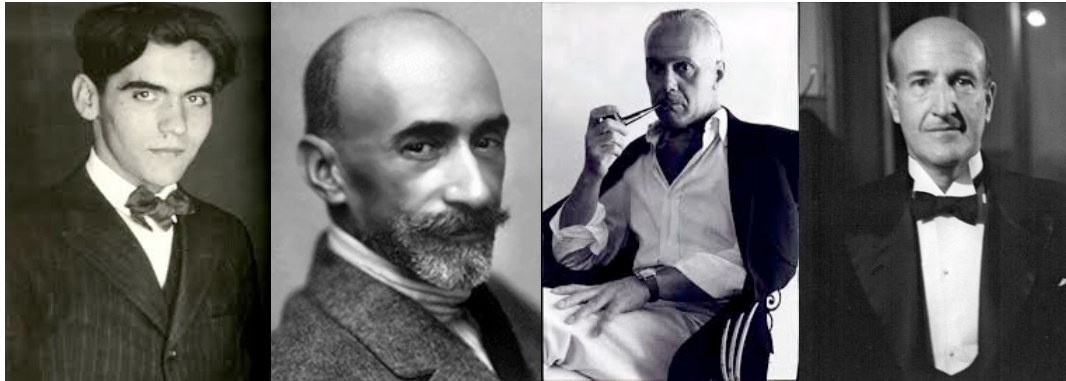
de xaper (prostitut d'homes) pels carrers del Raval de Barcelona. Explica que a les vuit del matí, un grup d'uns trenta transvestits, que s'autodenominaven "Les Carolines", vestits amb xals, mantellines i vestits de seda, sortint del Paral·lel i pel carrer Sant Pau van baixar per la Rambla i es van dirigir processionalment a una vespasiana situada davant la caserna de soldats que avui és el Museu Marítim, a les antigues drassanes reials, i que una bomba havia destruït arran dels aldarulls que hi va haver el 1933. Hi van dipositar, davant la perplexitat de la gent, un ram de roses vermelles. La vespasiana era un lloc on lligaven els homosexuals, generalment amb soldats de la caserna veïna.

50

A finals del 1969, va ésser presentat a les Corts franquistes l'avantprojecte de *Ley sobre Peligrosidad y Rehabilitación Social* (LPRS), elaborat pel magistrat català Antonio Sabater y Tomás, per tal de substituir la Llei de Taüls i Malfactors del 1933, modificada el 1954 per encabir-hi els homosexuals. Aquest avantprojecte establia que els homosexuals "pel simple fet de ser-ho eren un perill per a la societat". Davant aquella barbaritat, que hagués considerat perillosos socials, Federico García Lorca, Luis Cernuda, Jacinto Benavente, Vicente Aleixandre, Juan Gil-Albert, etc,

per centrar-nos només a l'Estat espanyol, un amic meu ja traspasat – Francesc Francino i Prunés- i jo, vam dir que allò no podia ser i que havíem de fer alguna cosa.

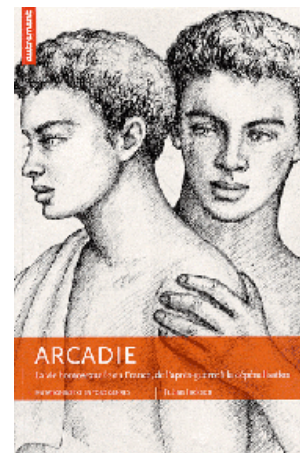

F. García-Lorca Jacinto Benavente Luis Cernuda Vicente Aleixandre

Ambdós coneixíem els successos del *Stonewall Inn* de Nova York i que també als Fets de Maig, de París hi havien intervingut gais i lesbianes, manifestant-se públicament. Érem bastant ingenus i el primer que se'ns va ocórrer va ser escriure una carta –evidentment anònima i sense remitent- a tots els bisbes procuradors a les Corts franquistes i signada per *Un grupo de homófilos españoles*. També vam escriure, el 10 de febrer de 1970, una carta al director de la revista *Mundo*, signada per Alejandro del Río y Corteza (el meu segon nom i els dos cognoms traduïts al castellà), i també sense remitent, felicitant-lo perquè va ésser l'únic mitjà que, a l'editorial, va manifestar que aquell avantprojecte de llei era una barbaritat.

51

El que vam fer Francesc i jo va ésser parlar amb amics i coneguts de Barcelona, que també estaven indignats amb aquella llei que hom volia promulgar. Un d'ells, que vivia a Madrid (Jaume Campmajó) em va adreçar al seu oncle Joan, un industrial de Sabadell, que també era homosexual, que em va dir que ens poséssim en contacte amb la revista *Arcadie*, a la qual ell estava subscript. Ho vaig fer i amb Francesc vam anar a París el mes de gener i ens vam entrevistar amb el seu director, André Baudry, que ens va posar en contacte, entre d'altres, amb un subscriptor que vivia a Madrid. Es tractava de Rafael Rosillo, de la família

propietària de l'*Equitativa Rosillo*, que escrivia articles a la revista amb el pseudònim de Juan García. Gràcies a l'ajut econòmic i moral que ens van donar Campmajó i Rosillo, vam comprar, amb nom fals, una multicopista de segona mà, que vaig instal·lar a la carbonera que cada pis on jo visc té al subterrani de la casa.

Vam començar, amb molta prevenció i cura, a fer proselitisme entre amics i coneguts i a organitzar reunions. D'entrada vam adoptar el nom de *Agrupación Homofila para la Integración Social* (AGHOIS), nom que vam canviar molt poc després pel de *Movimiento Español de Liberación Homosexual* (MELH). Mentre es discutia a les Corts l'avantprojecte de llei, André Baudry, va enviar a tots els procuradors una sèrie de fullets i articles sobre homosexualitat. La premsa se'n va fer ressò i vam aconseguir la primera victòria: el paràgraf *por el simple hecho de serlo* (homosexuals) va ésser substituït per *quienes cometan actos de homosexualidad*, en plural, o sigui, que si eres enxampat una vegada no eres un perill per la societat, però dues si que ja ho eres. La LPRS fou aprovada el 5 d'agost de 1970 i publicada al BOE el dia següent, i vam decidir editar clandestinament una mena de butlletí o circular per tal d'enviar-la als que s'atreuissin a fer-se subscriptors (cosa molt difícil aleshores, per la por que tenia tothom a ésser descobert per la família, les porteres o la policia) així com a intel·lectuals, periodistes, catedràtics, artistes i altres persones de mentalitat oberta. Com que ja havíem adoptat el nom de MELH vam donar al fanzine el nom d'AGHOIS, que ens semblava que podia recordar una paraula grega.

Per tal que la policia no ho descobrís, els originals els fèiem a Rubí a la fàbrica del pare de Francesc, amb una màquina d'escriure vella amb un carro molt llarg, i després els passàvem per la multicopista. Un vegada acabada la feina, anàvem a Perpinyà –amb la por al cos en passar la frontera, tement que la policia ens registrés- i a l'oficina de correus els enviàvem a París, des d'on Baudry remetia els exemplars als subscriptors. El primer número va aparèixer el gener del 1972. En van sortir 18 números. Entre altres, hi van col·laborar –sempre amb pseudònim; el meu era Roger de Gaimon i el del Francesc, Mir Bellgai- l'actor Biel Moll, el director de teatre, Josep Anton Codina, Jaume

Vidal Alcover, l'escriptor i cinèfil Enric Ripoll i Freixes i altres. A més de l'editorial, AGHOIS portava notícies de tota mena i articles sobre l'homosexualitat des del punt de vista històric, mèdic, religiós, jurídic, sociològic o polític, crítiques de cinema i teatre, biografies, bibliografia, etc.

El 1973, com que la policia i la interpol n'estaven al corrent, i el ministre d'afers exteriors (López Rodó) havia presentat una queixa al govern francès, André Baudry em va dir que no podien continuar els enviaments, perquè el prefecte de París li havia comunicat que si continuava fent-ho li tancarien el local de CLESPALA. Aprofitant, però, que vam participar, a París, a un congrés organitzat per *Arcadie*, sota el títol de *L'homosexualité à visage decouvert*, Michael Holm, un editor suec es va oferir a fer ell els

enviaments des d'Estocolm. Davant l'amenaça de la policia, vam suprimir els diferents grups i només vam mantenir el que confeccionava el butlletí. Per tal de fer nous subscriptors, en un viatge a Nova York, vaig connectar amb Bruce Voeller, fundador del *National Gay Task Force*, i vam acordar que *Arcadie*, donaria l'adreça del NGTF per a tots els que volguessin subscriure's a AGHOIS, i Bruce Voeller m'ho remetria a mi, però amb el nom de la meva àvia materna difunta. Tot per a més seguretat, doncs teníem molta por.

El líder de la *Comunidad del Orgullo Gay*, de Puerto Rico, Rafael Cruet, ens va comunicar si volíem participar al *First International Gay Rights Congress*, que se celebraria a Edimburg el 19 de desembre de 1974. Ho vam fer i jo vaig llegir-hi un informe del MELH sobre la situació político-legal dels homosexuals a l'Espanya de Franco², que va ésser entusiàsticament rebut per tota l'audiència aplegada a la sala magna de la universitat. Vam tenir tant d'èxit que els líders de la CHE (*Campaign for Homosexual Equality*), la organització gay més important d'Anglaterra, ens van convidar a llegir el discurs de clausura de la seva conferència anual, que se celebraria a Sheffield el 25 d'agost de 1975; hi vam anar i hi vaig llegir un informe sobre "L'homosexualitat des del punt de vista de la

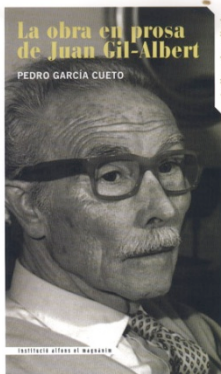
² Armand de Fluvià: El moviment gai a la clandestinitat del franquisme, document Doc nº 47

ciència mèdica espanyola”³, que igualment fou molt aplaudit. També el 1975, i amb motiu del *Gay Pride Day*, vaig participar, a Nova York, en nom del MELH, al costat dels gais de Puerto Rico.

El 20 de novembre del 1975, amb la mort de Franco, va acabar la dictadura i va començar la transició. El MELH es va considerar dissolt i el mes de desembre el va substituir el “Front d’Alliberament Gai de Catalunya” (FAGC), que va iniciar un procés constituent i assembleari, que culminaria el 1977 amb l’Aprovació del “Manifest del FAGC”, que fou un model per a la resta de les organitzacions gais, que a partir d’aquell any, van anar apareixent a l’Estat espanyol. El FAGC distingia entre homosexual i gai; aquest era l’homosexual –home o dona- que es reconeixia com a tal, s’acceptava i lluitava pels seus drets. Avui dia aquesta diferència ja no existeix i el terme “gai” a passat a ésser un sinònim d’homosexual.

54

L’abril del 1976 alguns del FAGC vam participar al “I Congrés sobre la Marginació Social”, organitzat, a Burjassot, pel jesuïta Antoni de Móra i de Móra, que tenia un grup anomenat *Fraternidad Cristiana de la Amistad*. Allí vam parlar amb alguns nois gais que hi assitien i els vam convèncer que formessin un grup. Així ho van fer i va néixer el “Front d’Alliberament Homosexual del País Valencià” (FAHPV). Un poc més tard es va presentar públicament a una coneguda llibreria de València amb la presència del poeta i escriptor Juan Gil-Albert. El FAHPV va dissoldre’s i va ésser substituït pel “Moviment d’Alliberament Gai del País Valencià” (MAG-PV), que el 1986 fou substituït pel Col·lectiu Lambda de Lesbianes, Gais i Transsexuals, que actualment és el més important del País Valencià.

³ Armand de Fluvià: El moviment gai a la clandestinitat del franquisme, document Doc nº 49.

Al mes d'agost del 1976, també vaig anar a Mallorca i amb un grup d'amics de Palma es va constituir el "Front d'Alliberament Gai de les Illes" (FAGI), tanmateix no va tenir massa incidència social i va dissoldre's per a ésser substituït, el 1991, pel col·lectiu "Ben Amics de les Illes Balears", que encara funciona. El 2003 es va fundar a Andorra el col·lectiu de gais i lesbianes "Som com Som".

Al mes d'octubre del 1976, alguns del FAGC i alguns amics heterosexuals vam constituir una societat civil amb el nom de "Institut

Lambda". Així com el FAGC era l'organització política, activista i reivindicativa, amb els seus militants i simpatitzants (la majoria comunistes, socialistes, anarquistes, independentistes i liberals d'esquerra), l'Institut Lambda, amb els seus socis, era apolítica i tenia com a finalitat la normalització social del fet homosexual, ésser un centre d'informació, amb un gabinet jurídic i un de psicològic i un espai de lleure per aquells gais i lesbianes que no estaven interessats en militar al Moviment. El maig del 1977, i per iniciativa del FAGC, es va constituir a Barcelona, on havien concorregut militants d'altres organitzacions, la *Coordinadora de Fronts d'Alliberament Homosexual de l'Estat Espanyol* (COFLEEE), que aniria tenint reunions anuals a diferents ciutats de l'Estat.

55

El FAGC va tenir, des del començament, una molt bona relació amb tots els partits d'esquerra o progressistes i va assistir, amb la seva pancarta i essent sempre molt ben rebuts, a les primeres manifestacions per l'amnistia total, pel dret al divorci, per la majoria d'edat als 18 anys, per la Diada, pel Primer de maig, pel Dia de la dona i a la sindical contra l'atur, la crisi i la carestia de la vida.

El dia 26 de juny de 1977 el FAGC va organitzar –sense permís del governador civil- la primera manifestació gai de l'Estat espanyol, amb participació de les feministes i de representants dels grups i partits polítics d'esquerra. Va acabar amb una forta càrrega de la policia, amb algun ferit i

amb detencions. Aquell mateix dia, amb un altre company del FAGC i amb pancarta, el vam representar, a Nova York a la gran desfilada del *Gay Pride Day*, que aquí li vam donar el nom de “Dia Internacional per a l’Alliberament Gai”. El desembre del mateix any vam organitzar una campanya contra la Llei de Perillositat i Rehabilitació Social, amb una enganxada de cartells per tota Barcelona, i el dia 2 vam celebrar –amb autorització– el primer míting gai de l’Estat, al cinema Niça, amb l’assistència d’unes 2000 persones i un intent dels ultres de torpedinar-lo. Dos dies després va tenir efecte la primera manifestació gai autoritzada, i sense cap incident, amb el recolzament de partits, sindicats i de nombroses organitzacions i entitats ciutadanes.

El març del 1978, el grup de lesbianes del FAGC se’n va anar per integrar-se als col·lectius de les feministes i també es va produir una escissió per part d’un sector radical llibertari, que van formar la “Coordinadora de Col·lectius per l’Alliberament Gai” (CCAG) i van editar la revista “La Pluma” dedicada

principalment a atacar el FAGC. No van durar més d’un any i mig. El mes de juny, el Govern Civil prohibeix la manifestació del *Gay Pride* i com a protesta un grup del FAGC ens vam tancar, en vaga de fam, a la parròquia de Sant Miquel del Port, a la Barceloneta. Tanmateix la manifestació es va fer amb la tolerància de la policia.

El gener del 1979 quedà modificada la Llei de Perillositat i Rehabilitació

Social en el sentit que els homosexuals en van ésser exclosos i el FAGC començà la seva segona companya, ara per la legalització dels col·lectius de gais i lesbianes. Tanmateix el govern espanyol denega la legalització i el FAGC interposà un recurs contra la denegació i el PSUC va fer una

interpel·lació al Congrés dels Diputats, reclamant la legalització, que no seria aconseguida fins el 1981.

Entre el 1978 i el 1980 el FAGC i l'Institut Lambda participen a l'Escola d'Estiu de Bellaterra, a les I Jornades sobre Marginació Social, les I

Jornades Catalanes d'Educació Sexual, a les IV Jornades Mediterrànies de Sexologia, a Barcelona, a la I Conferència anual de la *International Gay Association* a Amsterdam, i a la reunió de la *International Gai Association* a Brighton. Ambdues entitats també van organitzar la II Conferència de l'Associació Internacional de

Lesbianes i Gais (ILGA) a Santa Cristina d'Aro, el 1980. El 1986 es va crear la Comissió pro Casal de Gais i de Lesbianes de Barcelona que, el 1987, unint-se a l'Institut Lambda van formar el Casal Lambda.

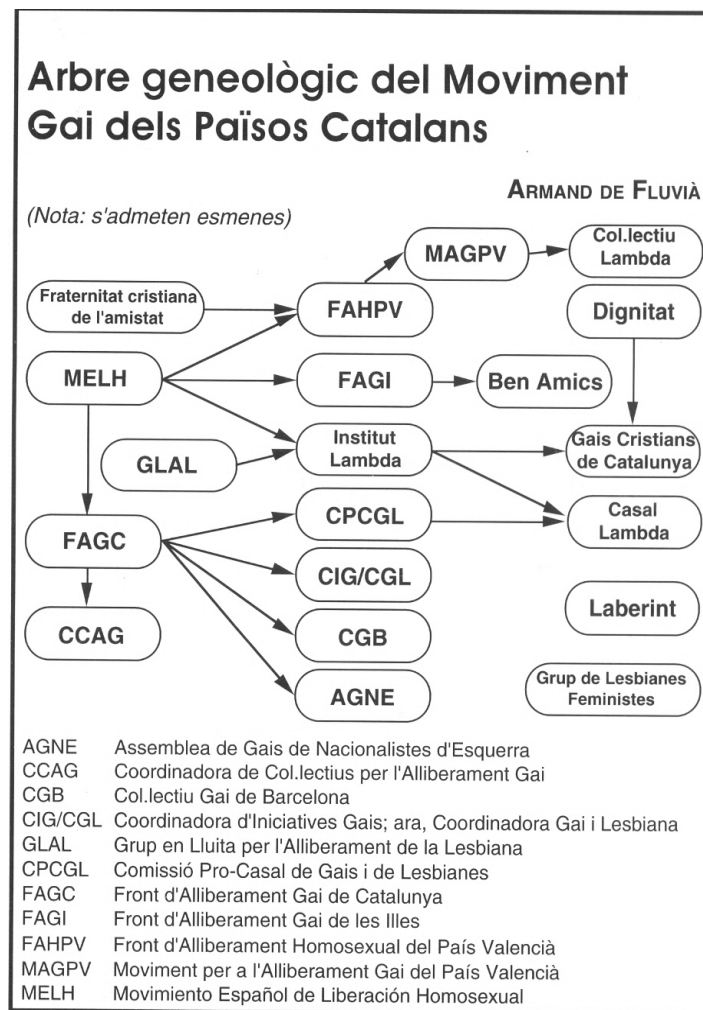
Des del principi, el FAGC es va organitzar en Grups d'Acció Territorial (GAT) que funcionaven per barris. N'hi va haver tretze a Barcelona i un al Vallès Oriental, un altre al Vallès Occidental i un al Maresme. Cada grup tenia un representant que assistia periòdicament a les reunions de la Comissió Coordinadora. Els militants dels GATS de cada barri es van presentar a la corresponent Associació de Veïns dient-los que així com hi havia una assemblea de joves i una de dones, volíem formar la de gais del barri i vam obtenir una molt bona acceptació. Vam arribar a actuar plegats els tres grups donant conferències i fent presentacions.

El 1990 també es va constituir a Nacionalistes d'Esquerra una Assemblea de Gais, que va elaborar un programa sobre sexualitat amb la intenció de

lluitar contra l'homofòbia. El Moviment Gai, doncs, vas arribar a incardinar-se en el teixit social del poble català, com ho havien fet el Moviment Feminista i el dels Ecologistes. Actualment hi ha o hi ha hagut col·lectius de gais i lesbianes a Girona, Lleida, Tarragona, Reus, Vic, Sabadell, Terrassa, Manresa, Badalona, Tortosa, etc.

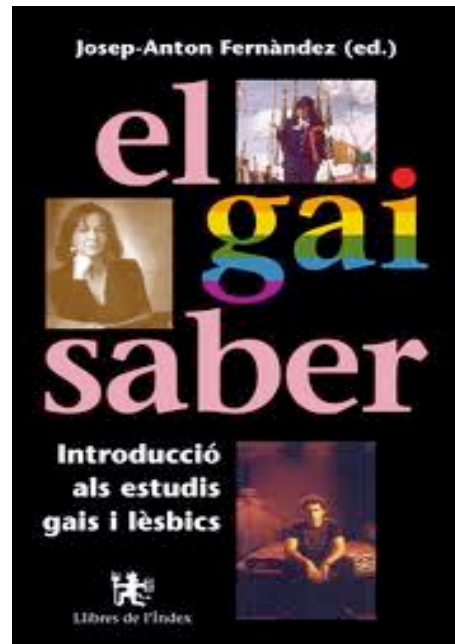
El 1994 vaig fer un arbre genealògic del Moviment Gai, publicat al número 15 de la revista del Casal Lambda on hom pot veure el desenvolupament dels diferents col·lectius, que pagaria la pena que fos actualitzat amb els nous col·lectius que han anat apareixent, com l'Associació d'Empreses per a Gais i Lesbianes (ACEGAL), Aemics, Associació de policies gais i lesbianes (GAYLESPOL), Associació de Musulmans Homosexuals (AMHO), Espai d'Acció Gai-Lesbià de Lleida i entorn (EAGLE).

Dins l'Institut Lambda es va crear també el Col·lectiu de Lesbianes per l'Alliberament (GLAL) i ja més tard, quan ja havia adoptat el nom de Casal Lambda, s'hi van originar el grup esportiu Panteres Grogues, i el grup humorístic *The Chanclettes*. Actualment, el Casal Lambda aixopluga dins el seu local l'Associació de Mares i Pares de Gais i Lesbianes (AMPGIL), iniciada

el 1994, i l'Associació de Famílies Lesbianes i Gais (FLG). El 1986, quatre militants del FAGC en van sortir i van crear la Coordinadora d'Iniciatives Gais (CIG), que, més tard s'ha convertit en la Coordinadora Gai-Lesbiana, que és una federació d'associacions entre les quals podem esmentar: l'Associació Cristiana de Gais i Lesbianes (ACGIL); Gais Positius; Grup d'Amics Gais, Lesbianes, Transsexuals i Bisexuals (GAG), Grup Jove de Gais i Lesbianes, Stop Sida, Associació Catalana per a la Integració d'homosexuals, bisexuals i transsexuals immigrants (ACATHI), Associació Grup Jove 1990, Barcelona 2000, Brot Bord 2009, Fundació Enllaç, Gais i Lesbianes de l'Hospitalet (GL'h), Grup de Lesbianes de Girona, Joves per l'Alliberament Lésbic i Gai universitari (JALG), Grup de Lesbianes Feministes, Grup Lesbos 1994, Guerrilla Travolaka, Joves per l'alliberament Homosexual a Vilafranca del Penedès (JAHVA), Talcomsom, Associació Universitària Sinvergüenza, i *Asociación de Discapacitados Gay*. Cal també esmentar l'associació Projecte dels Noms. Del País Valencià podem esmentar el Col·lectiu de Lesbianes, Gais, Transsexuals i Bisexuals de La Safor (CLGS), el Col·lectiu Tal Qual de Castelló de la Plana, el club esportiu Samarucs València i l'Associació Juvenil l'Armari de les Terres de

l'Ebre i el Maestrat Gaiebre, A les Illes poden esmentar també el grup Arco Iris, de lesbianes de les Illes Balears.

Avui dia, després de les reformes dels codis civil i penal i l'aprovació, al Parlament espanyol, del matrimoni i l'adopció, els gais i les lesbianes hem

esdevingut ciutadans de primera, sense cap mena de discriminació legal i ara la tasca del col·lectiu és la lluita contra l'homofòbia, encara arrelada en les ments de molta gent. I en aquest sentit considerem que el més important és incidir sobre els mitjans de

comunicació (principalment la TV) i sobre l'ensenyament a tots nivells, des de les bressoles fins a les universitats.

60

EXTRACTE DE LA BIBLIOGRAFIA DE L'AUTOR

- El desig homosexual -como l' heterosexual- és universal ("Lambda" 30), Barcelona, 1998.
- Caràcter universal de l' homosexualitat ("Lambda" 20); Barcelona, 1995.
- L'homosexualitat a través de la història de les cultures i les societats ("Lambda", 41), Barcelona, 2002.

- Els significats de la paraula gai (“Lambda”, 76 estiu/tardor) B. 2012.
- Arbre genealògic del Moviment Gai als Països Catalans (“Lambda” 15), Barcelona, 1994.
- El moviment gai a la clandestinitat del franquisme (1970-1975) (Laertes), Barcelona, 2003.
- *Síntesis histórica del movimiento gai* (“Nois”, 23) Barcelona, 1999.
- *El movimiento homosexual en el Estado español* (a José Ramón Enríquez: *El homosexual ante la sociedad enferma*), Barcelona, 1978.
- *Los movimientos de liberación homosexual en el Estado Español* (a M.S. Weinberg & C.J. Williams: *Homosexuales masculinos*), Barcelona, 1977.
- La foguera de fonoll: Un altre cas de sodomia (a “Lambda”, XXVII, 56), Barcelona, 2005.
- Repressió de la pràctica homosexual (a “Lambda”, 47) Barcelona, 2003.
- Sexualitat i gaiesia davant el tercer mil·lenni (“Lambda” 36), B. 2000.
- La intolerància envers l' homosexualitat (“Tirant al Blanc” 9), Lleida, 199., i “Lambda” 25, 27 i 28), Barcelona, 1997.
- Alfons IV el Magnànim, també? (“Lambda” 22), Barcelona, 1996.
- L' homosexualitat a la Hispània medieval (“Lambda” 18), Barcelona, 1995.
- L' origen del prejudici social i religiós sobre l' homosexualitat en el llibre del professor John Boswell (Casal Lambda” 10) Barcelona, 1993, i (*¿Entiendes?*, 28) Madrid, 1994.
- Perles (“Lambda”, 17), Barcelona, 1994.
- Perles autèntiques...perles falses (“Casal Lambda” 2, 3, 4, 5, 6, 7, 17), Barcelona, 1990-94.

- La Foguera de Fonoll ("Casal Lambda" 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8), Barcelona, 1989-92.
- Dos-cents anys de Revolució Francesa, vint anys de Revolució Gai ("Casal Lambda" 2), Barcelona, 1989.
- *El nefando crímen de sodomía según un jurista catalán del siglo XVII (Primera Instancia"*, 5), Barcelona, 1983.
- La paraula "gai" ("Avui" 18.9) Barcelona, 1983.
- *Aspectos jurídico-legales de la homosexualidad (Temas Monográficos de Sexología*, 4, Institut Lambda), Barcelona, 1979.
- Pròleg al llibre de Luis Carbajal y Pérez: *La homosexualidad ¿dónde está nuestro error?*. (Comanegra), Barcelona, 2012
- *Síntesis para un estudio de la cuestión homosexual* (Jano, 371), B.
- Homosexualitat i mitjans de comunicació. Una visió al llarg de 40 anys (Casal Lambda, 10), B. 1993.
- Heterosexisme i homofòbia (Lambda, 91/92), B. 1985.
- La Vocalia de Gais un precedent únic a Europa (Butlletí de l'Associació de Veïns de l'Esquerra de l'Eixample, juny), B. 1985.
- El dret a la diferència sexual i ideologia dominant (El Món, 13.9.), B. 1984
- La violència es fa reina, l'amor encara és lluny (Canigó, 753, 13.3.), B. 1982
- Matrimoni homosexual (El Temps, 23.1.) València, 1995.
- Masclisme i sexisme (El Món, 15.2.) B. 1985
- El Moviment Gai, de la foscor del franquisme a la Transició (Quaderns d'Acció Social i Ciutadana, 11), B. 2010
- Algunes reflexions sobre l'abús envers els infants (El Demà, 10.5.), B. 2009.

- Les gàbies daurades de l'alliberament gai. La tercera generació gai (Lambda, 68), B. 2009.
- La lluita pel triple alliberament: una utopia? (Lambda, 48), B. 2003

